

Ενημερωτικό Σημείωμα

Προσδιορισμός εύλογων δαπανών διαβίωσης

Ο προσδιορισμός των εύλογων δαπανών διαβίωσης έχει στόχο να βοηθήσει τα πιστωτικά ιδρύματα και τους δανειολήπτες, να καταλήγουν σε κοινά αποδεκτές και βιώσιμες λύσεις ως προς την εξυπηρέτηση των δανείων.

Στο πλαίσιο αυτό, υπολογίστηκαν οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης σε αντιπροσωπευτικές κατηγορίες ελληνικών νοικοκυριών. Σε αυτές περιλαμβάνονται τα έξοδα διατροφής, στέγασης, μόρφωσης, ένδυσης, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, θέρμανσης, μεταφοράς, επικοινωνίας κτλ.

Το μηνιαίο σύνολο των δαπανών αυτών θα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς, ώστε να αξιολογείται η δυνατότητα κάθε οφειλέτη να εξυπηρετεί τις δανειακές του υποχρεώσεις, με βάση το εισόδημά του και αφού καλύψει τις ανάγκες διαβίωσής του.

Είναι μια πρακτική που εφαρμόζεται ήδη με επιτυχία σε πολλές χώρες της Ευρώπης, όπως η Ιρλανδία, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Ισπανία. Έχει αποδειχθεί ότι:

- Ενισχύει τη διαφάνεια και την αμοιβαία εμπιστοσύνη στις σχέσεις μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και δανειοληπτών.
- Παρέχει στους δανειολήπτες ένα αξιόπιστο εργαλείο διαπραγμάτευσης και διευκολύνει την εξυπηρέτηση του δανείου τους, με βάση τις πραγματικές τους δυνατότητες.

Η μεθοδολογία

Ο υπολογισμός των εύλογων δαπανών διαβίωσης έγινε από εμπειρογνώμονες του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργείου Οικονομικών.

Στηρίχθηκε στα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) που διενεργείται κάθε χρόνο από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Η έρευνα αυτή συγκεντρώνει αναλυτικές πληροφορίες από αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών της χώρας, ανεξάρτητα από το αν έχουν δάνειο η όχι, σχετικά με τις δαπάνες διαβίωσής τους.

Τα αγαθά και οι υπηρεσίες που καταναλώνουν τα νοικοκυριά ταξινομούνται σε ομάδες, ανάλογα με το πόσο απαραίτητα είναι για τη διαβίωση. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιείται ειδική διεθνής κλίμακα ταξινόμησης (COICOP).

Οι ομάδες αυτές είναι:

- 1^η ομάδα: αφορά τις πιο βασικές δαπάνες για τη διαβίωση του νοικοκυριού, οι οποίες περιλαμβάνεται η διατροφή, η ένδυση και υπόδηση, τα λειτουργικά έξοδα κατοικίας, η μετακίνηση, η επισκευή και συντήρηση επίπλων και οικιακού εξοπλισμού, τα είδη οικιακής κατανάλωσης και ατομικής φροντίδας, η ενημέρωση και μόρφωση, οι υπηρεσίες τηλεφωνίας και ταχυδρομείων, τα είδη και οι υπηρεσίες υγείας, οι υπηρεσίες εκπαίδευσης, οι υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και οι οικονομικές υπηρεσίες.
- 2^η ομάδα: περιλαμβάνει επιπλέον δαπάνες εστίασης
- 3^η ομάδα: περιλαμβάνει επιπλέον διαρκή αγαθά και συσκευές
- 4^η ομάδα: περιλαμβάνει επιπλέον δαπάνες για κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και καπνού, αεροπορικές μετακινήσεις, τουριστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού.

Με βάση την ανωτέρω κατασκευή του «καλαθιού» των δαπανών εκτιμήθηκε το ύψος των εύλογων δαπανών διαβίωσης με βάση τη σύνθεση του κάθε νοικοκυριού.

Στον **πίνακα 1** παρουσιάζονται οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης ανά ομάδα, καθώς και παραδείγματα ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού.

Πίνακας 1: Εύλογες δαπάνες διαβίωσης ανά ομάδα δαπανών που λαμβάνεται υπόψη και σύνθεση του νοικοκυριού (παρατίθεται προς σύγκριση το διάμεσο καθαρό εισόδημα οικ. έτους 2013 και το όριο φτώχειας για κάθε τύπο νοικοκυριού)

Σύνθεση νοικοκυριού	1η ομάδα δαπανών	2η ομάδα δαπανών	3η ομάδα δαπανών	4η ομάδα δαπανών	Διάμεσο καθαρό εισόδημα οικονομικού έτους 2013 (στοιχεία ΓΓΠΣ)	Όριο φτώχειας (EU-SILC)
Ετησίως						
Ένας ενήλικας	6448	7337	7655	8180	7410	5708
Δύο ενήλικες	10866	12412	12921	13917	15891	8562
Πολλαπλασιαστές εξαρτώμενων τέκνων	2648	2955	3126	3361		1712
Πολλαπλασιαστές επιπλέον εξαρτώμενων ενηλίκων	2497	2962	3117	3550		2854
Παραδείγματα:						
Ένας ενήλικας με 1 τέκνο	9096	10292	10781	11541	8048	7420
Δύο ενήλικες με 1 τέκνο	13514	15367	16047	17278	16246	10274
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα	16162	18322	19173	20639	17043	11986
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	18659	21284	22290	24189	15580	14840
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα	18810	21277	22299	24000	16794	13698
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	21307	24239	25416	27550	15314	16552
Δύο ενήλικες με 4 τέκνα	21458	24232	25425	27361	16759	15410
Μηνιαίως						
Ένας ενήλικας	537	611	638	682	618	476
Δύο ενήλικες	906	1034	1077	1160	1324	714
Πολλαπλασιαστές εξαρτώμενων τέκνων	221	246	261	280		143
Πολλαπλασιαστές επιπλέον εξαρτώμενων ενηλίκων	208	247	260	296		238
Παραδείγματα:						
Ένας ενήλικας με 1 τέκνο	758	858	898	962	671	618
Δύο ενήλικες με 1 τέκνο	1126	1281	1337	1440	1354	856
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα	1347	1527	1598	1720	1420	999
Δύο ενήλικες με 2 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	1555	1774	1858	2016	1298	1237
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα	1568	1773	1858	2000	1400	1142
Δύο ενήλικες με 3 τέκνα και επιπλέον εξαρτώμενο ενήλικα	1776	2020	2118	2296	1276	1379
Δύο ενήλικες με 4 τέκνα	1788	2019	2119	2280	1397	1284

Τα ποσά των εύλογων δαπανών διαβίωσης είναι καθαρά μετά την αφαίρεση των φόρων (όπως προκύπτουν στο εκκαθαριστικό σημείωμα της εφορίας) και αφού αφαιρεθεί η δόση του δανείου για τους δανειολήπτες και το ποσό του ενοικίου για τους ενοικιαστές.

Προσαρμογή στη σύνθεση και στις ανάγκες κάθε νοικοκυριού

Ο προσδιορισμός των εύλογων δαπανών διαβίωσης δεν είναι «προκρούστεια κλίνη». Αντίθετα, λαμβάνει υπόψη τη σύνθεση και τις ανάγκες κάθε νοικοκυριού.

- Το σημαντικότερο σημείο είναι ότι **οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης προσαυξάνονται σημαντικά για τις οικογένειες με παιδιά ή εξαρτώμενα μέλη, που αποτελούν και την πλειονότητα των δανειοληπτών.**
- Επίσης, προσαυξάνονται σε περιπτώσεις νοικοκυριών όπου υπάρχουν **ιδιάζουσες συνθήκες:** π.χ. μέλη που πάσχουν από χρόνιες ασθένειες, φυσικές ή διανοητικές αναπηρίες και προβλήματα υγείας που απαιτούν ιδιαίτερη θεραπεία.

- Οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης αναφέρονται στα έξοδα που κάνει ένα νοικοκυριό πέραν αυτών που απαιτούνται για την εξασφάλιση κατοικίας. Συνεπώς, **το ποσό του ενοικίου για την εξασφάλιση πρώτης κατοικίας, προστίθεται ξεχωριστά** στα οικονομικά στοιχεία που δηλώνει ο δανειολήπτης.

Κάθε νοικοκυριό αντιμετωπίζεται ως μια ξεχωριστή περίπτωση με διαφορετικές ανάγκες. Γι' αυτό και ο προσδιορισμός των εύλογων δαπανών, θα γίνεται σε εξατομικευμένη βάση, με χρήση ειδικών συντελεστών στάθμισης ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού.

Πως λειτουργεί στην πράξη

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών που βρίσκεται υπό διαβούλευση, το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης του οφειλέτη, κατά την αξιολόγηση της δυνατότητας αποπληρωμής.

Συγκεκριμένα, η τράπεζα θα πρέπει να παρέχει Τυποποιημένη Κατάσταση Οικονομικής Πληροφόρησης, στην οποία ο οφειλέτης θα δηλώνει στοιχεία για τις δαπάνες διαβίωσης του νοικοκυριού, τα οποία θα συσχετίζονται με τις προσδιορισμένες εύλογες δαπάνες διαβίωσης.

Οι πληροφορίες αυτές θα αξιοποιούνται, σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, ώστε να αξιολογηθεί:

- Η οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη
- το συνολικό ύψος και η φύση των χρεών του δανειολήπτη,
- η τρέχουσα ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη
- το ιστορικό οικονομικής συμπεριφοράς του δανειολήπτη και,
- η προβλεπόμενη και αναμενόμενη **ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο των εύλογων δαπανών διαβίωσης.**

Μετά από αυτή την αξιολόγηση, η τράπεζα θα είναι υποχρεωμένη να προχωρήσει σε ρύθμιση η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στο προφίλ του οφειλέτη, ώστε να συνεχίσει να εξυπηρετεί το δάνειό του.

Σε κάθε περίπτωση, εφόσον ο οφειλέτης δεν μπορεί να εξυπηρετήσει την παρεχόμενη ρύθμιση διατηρεί το δικαίωμα προσφυγής του στο ν. 3869/2010, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4161/2013, όπου δικαστικά θα προσδιοριστεί η διευθέτηση της οφειλής.